

KOMÜNİST

HAZİRAN 2025

Parti içi yaşamın geliştirilmesi ve güçlendirilmesi için hazırlanmaktadır.

Yeni "çözüm süreci"

KEMAL OKUYAN, TKP GENEL SEKRETERİ

Tarihsel bir ittifakın filiz verebileceği toprak:

Cumhuriyetçiler Kurultayı

BERKAY KEMAL ÖNOĞLU, TKP MERKEZ KOMİTE ÜYESİ

‘İmamoğlu vakası’ ve partimizin duruşu

NEVZAT EVRİM ÖNAL, TKP PARTİ MECLİSİ ÜYESİ

“Türkiye kapitalizmi güçlü” demek

“yıkılmazlık” atfı mı?

GÜLAY DİNÇEL, TKP PARTİ MECLİSİ ÜYESİ

Yusuf Ziya Bahadınlı:

Çobanlıktan komünist aydınlığa

AYDEMİR GÜLER, TKP PARTİ MECLİSİ ÜYESİ

YENİ "ÇÖZÜM SÜRECİ"

KEMAL OKUYAN

TKP Genel Sekreteri

Adını koymadılar önce, sonra "terörsüz Türkiye" adını verdiler. Daha önceki denemelerde "açılım", "çözüm süreci" gibi tercihler yapmışlardı. Yandaş medya bu değişim ya da "titizliği" devletin kararlılığı ile açıkladı: "Daha önce terör örgütü şımarmış, olmadık işler yapmış ve süreci sabote etmişti. Bu defa devlet tecrübeyle hareket ediyor ve yanlış anlamalara izin vermiyordu. Pazarlık yoktu, kayıtsız şartsız silah bırakılacak ve örgüt kendini feshedecekti."

Halbuki "terörsüz Türkiye" adlandırmasının PKK saflarında bir yanlış anlamaya izin vermemek, bir beklenti yaratmamakla ilgisi yoktu. "Terörsüz Türkiye" adı, toplumun muhafazakar kesimlerinde, özellikle CHP ve MHP'ye oy veren kesimlerde ortaya çıkacak tepkileri yumuşatmak için seçilmişti.

Yıllarca "terörden yana olmak" gibi

bir suçlama ile çok geniş bir kesimin peşine düşülmüştü, şimdi o suçlama tersine çevrilecek ve "terörün bitmesini istemeyenler" ithamına dönüşecekti. Şu ana kadar "terör örgütü ile anlaşma olmaz" diyerek bu sürece tamamen karşı olan birkaç "ölkücü" odak var siyasal alanda. Bunlar da şimdilik kontrol altında tutuluyor. Dolayısıyla Cumhur İttifakı için hâlâ asıl sorun ekonomi; "terörsüz Türkiye" süreci nedeniyle henüz önemli bir kopuş yaşanmış değil iktidar açısından.

"Savaş" dediğinde de "barış" dediğinde de belli bir kesimi ikna edebiliyorlar!

Sorun zaten tam da burada. Toplumun çok geniş bir kesimi bu sürecin ne anlama geldiğine dair bir fikre sahip değil. Silah bırakma ya da örgütün kendi kendini feshetmesi birçok kişinin aklına "neden şimdi" ve "neyin karşılığında" sorularını akla getiriyor.

Türkiye'de "sol" bütün bu tartışmaların "Kürt sorunu" ya da bir demokrasi" sorunu olduğunu sandı yıllarca. Oysa bir noktadan sonra PKK (kendi

tercihlerinden bağımsız bir biçimde) bölgesel gerilim ve projelerin önemli bir unsuru haline geldi ve Türkiye'deki sistem açısından da bu şekilde değerlendirildi. Terörle mücadele konsepti de çözüm süreçleri de bu bağlamda ele alındı, denemeler yapıldı, politikalar değişti.

1990'ların sonuna yaklaşırken ve özellikle Öcalan'ın yakalanması ile birlikte PKK bölgede hesaba katılması gereken, oyun bozabilen ama kendi başına oyun kuramayan ve bölgedeki dengeleri değiştirecek köklü gelişmelerin yaşanmasını bekleyen bir aktördü.

Bu aktörü bağımsız bir devrimci unsur olarak gördükten sonra kendisini ona bağımlı hale getiren geniş bir kesimin aksine partimiz konuyu sınıfsal ve ideolojik bir zeminde analiz etti ve emperyalizmle, sömürüyle, gericilikle mücadeleden ayrı bir Kürt sorunu tarifini reddetti.

Suriye'de 2024 sonbaharında İngiltere, İsrail ve ABD'nin Türkiye'yi peşlerine

takarak gerçekleştirdikleri operasyonla birlikte o "an" gelmiş oldu. Suriye'nin İsrail açısından sorunsuz bir coğrafyaya dönüştürölmesi, Filistin direnişinin zayıflatılması ile eř zamanlı gerçekleşti. Bu noktada Suriye'nin parçalanıp parçalanmaması daha sonraki bir meseledir ve ne yazık ki büyük ölçüde bu içi başlatan güçlerin vereceği bir kararın konusudur.

Daha öncesi bir yana, AKP'nin 2015 sonrasında çözümü filan bir kenara bırakıp konuyu tamamen terörle mücadele ekseninde değerlendirmesi ve gerek Irak gerekse Suriye'deki operasyonlara ABD'nin bir yandan göz yumarken bir yandan da bir hamilik üstlenmesi, yalnızca örgütsel değil, toplumsal olarak da Kürtlerin ABD ve İsrail'i bir tercih konusu olarak görmelerini kolaylaştırdı. Demek ki neymiş, emperyalizm bizi böylecek deyip üstüne savaş naraları atanların bugüne gelinmesindeki sorumlulukları çok ama çok büyükümüş!

Dolayısıyla bugün Türkiye'yi ABD,

İngiltere ve İsrail'in (bazı noktalarda birbirinden uzaklaşan) çıkarlarına uygun politikalara ikna etmek için uygun koşullar sağlandı. Türkiye NATO'daysa, NATO Türkiye'dedir; ABD Türkiye'dedir; İsrail Türkiye'dedir; Türkiye kapitalizmi kırılmalıdır, kaynak sıkıntısı vardır ve batının finansmanına muhtaçtır. İşler bu noktadayken, AKP'nin bir karşı karşıya gelişi tercih etmeyeceği belliydi.

Bahçeli'nin "tehdit var" diyerek başlattığı "çözüm süreci" Erdoğan'ın bir kez daha seçilmesi gibi bir "yan" hedefe sahip olsa da esas itibariyle Suriye'de yapılacak operasyonla ve ardından açılacak İran başlığı ile ilgiliydi.

Her ne kadar "devlet akli" on yıldır buna hazırlanıyordu dense de, hükümet ve devlette sürecin nereye bağlanacağına ilişkin farklı beklenti ve öngörüler olduğu açıktı. Bu farklılıklar ortadan kalkmış değil. Hele hele İran'a dönük saldırı ile birlikte sürecin nereye evrilebileceğine ilişkin tartışma ve gerilimlerin katmerleşmesi kaçınılmaz.

Benzer bir biçimde PKK içindeki

değerlendirmeler de noktalanmış değil. Zaten bitemez de. Suriye'de ne olacağı, İsrail-İran savaşının nereye evrileceğini kestirmek çok zor. PKK ve bağlı oluşumların bu aşamadan sonra Öcalan ile devlet yetkilileri arasındaki mutabakata harfiyen uyması mümkün değil. Kaldı ki, dört ülkede önemli bir varlığı olan Kürt toplumunun bu hareketli dönemde yeni siyasi aktörler çıkarması için de uygun koşullar var.

Peki bütün bunlardan Kürt sorununun çözümü ya da Türkiye'de bir demokratikleşme çıkar mı?

Türkiye'de ne olaksa emperyalist sistem içindeki dengelerin bu bölgede tutturacağı yönle uyumlu olacak.

Burjuva siyasetinin insafına kaldığında başka türlü mümkün değil. Ve burada ne herhangi bir sorunun çözümü, ne demokratikleşme olabilir.

Bağımsız bir sınıf hareketinin devrimci, cumhuriyetçi bir perspektifle Türkiye işçi sınıfını bir bütün olarak ayağa kaldırması dışında bir çözüm ya da çıkış yok önümüzde.

Kürt emekçilerine bunu anlatabilmek kolay mı zor mu, bunu hep birlikte göreceğiz. Kolay ya da zor, bunu yapacağız.

Bu ülkenin yoksullarına ve komünist hareketin devrimci geleneklerine karşı tarihsel sorumluluğumuz var. Duygularımızın merkezinde bu sorumluluğun olması bizi başka duyarlılıkların esiri olmaktan kurtardı. Partimiz "Kürtlere sırtını dönmek" gibi saçma ve temelsiz bir suçlama dahil olmak üzere, tuhaf bir sürü eleştiriye aldırmaksızın yoluna devam etti. "CHP ve DEM'in gölgesinde duran bir solun parçası olmayacağız" tavrının gerekçelerini anlatmamıza ihtiyaç bırakmayan bir dönemi geride bırakıyoruz.

Bugün bir kez daha "haklıymışız" düşüncesi bu kadar güçlü bir biçimde ifade ediliyorsa, bu özgüveni devrimci bir enerjiye dönüştürmenin tam zamanıdır.

TARİHSEL BİR İTTİFAKIN FİLİZ VEREBİLECEĞİ TOPRAK: **CUMHURİYETÇİLER KURULTAYI**

BERKAY KEMAL ÖNOĞLU

TKP Merkez Komite Üyesi

Cumhuriyetçiler Kurultayı 24-25 Mayıs 2025'te THTM'nin öncü çabaları ve örgütlenme süreci boyunca bu fikirden heyecanlanan, kurultayı önemseyen, ilerisi için plan yapan pek çok bağlantılı cumhuriyetçi çevrelerin katkılarıyla Ankara'da ilk toplantısını gerçekleştirdi.

2024'ün başında yola çıkan Türkiye Halk Temsilcileri Meclisi'nin Türkiye'de bir cumhuriyetçi merkez oluşturma noktasındaki adımlarının bir uzantısı ve bu bağlamda bir toplumsal ittifakın filiz verebileceği uygun bir zeminin yaratılmasına dönük çabaların ürünü oldu Cumhuriyetçiler Kurultayı.

"Cumhuriyetçiler" biz komünistlere yabancı, dışsal bir toplama ifade etmiyor. Komünistlerin tarihsel olarak parçası oldukları ve parçası olmakla da kalmayıp

kavramın kendinde taşıdığı soyut iddiayı gerçeğe taşıma yeteneğine sahip yegane bileşimini oluşturdıkları bir birikimden söz ediyoruz. Türkiye’de köklü bir değişim düşüncesi varsa, hesaba katılmanın ötesinde, bu değişim için harekete geçirilmesi zorunlu bir birikim bu.

Öyleyse bu birikimin iç etkileşim alanlarını genişleten, ona siyasi yön vermeyi önüne koyan, karakterini belirginleştiren her girişim önemli ve anlamlıdır. Ana eksenini sınıf mücadelesi, aydınlanma ve bağımsızlık mücadelelerinin oluşturduğu, biri olmazsa diğerlerinin de sakatlanacağı açık olan devrimci siyasetin cumhuriyetçiliğin pusulası haline gelmesi bir mücadele konusudur. Geleceğe dönük inancı yeniden türetme derdi olan her insanımızın, tarihe baktığında bulacağı, referans alacağı tutamak noktalarında bu devrimci siyasetin izleri vardır. “Cumhuriyet” fikri bu çatışmalı başlıkların tamamında doğru yanda konumlandığı ve bugünkü anlamını böyle bulduğu için devrimci kavgaın konusudur. Halkın aklındaki temiz, meşru, umutlu anlamına

böyle kavuşmuştur. Ve aynı sebeple Cumhuriyetin tasfiyesi de yine aynı kavgalardaki yenilgilerle gelmiştir.

Cumhuriyetçiler Kurultayı'nın önemi yaygın ve yanıltıcı kanaatin aksine, cumhuriyetçi toplumsal kesimlerin halihazırda homojen bir bütünlük arz ettiğini değil, anlamlı bir bütünlüğün ve birlikte mücadelenin ancak ayırım noktalarının da üzerinde durularak sağlanabileceğini ileri sürmesinden geliyor. Elbette bu sürecin olgun, hedef odaklı ve ciddiyetle örülmesi bir zorunluluk. Kendisini bu küme içerisinde sayıp, bugünün koşullarında cumhuriyetçiliğin devrimci niteliğini görmezden gelen, Cumhuriyet mücadelesinde verilmesi zorunlu kavga başlıklarını ıskalayan kesimlerin kazanılması ya da gerekirse dairenin dışında bırakılması Cumhuriyetçiler Kurultayı'nın omuzlarındaki bir görev.

Ne olursa olsun bu etkileşim alanında güven duygusunun hakim olması ve farklı eğilimlerin birbirlerine güven ve samimiyetle somut hedefler için yan

yana gelme noktasındaki kararlılığı belirleyici olacaktır. Cumhuriyetçiliğin bugünkü koşullarını saptamaya dönük tartışmaların varlığı bile “beyanata dayalı” cumhuriyetçiliğin siyasi mücadeleye verdiği zararı telafi etmek için bir başlangıç noktası. Evet “ben de solcuyum”, “ben de Atatürkçüyüm”, “ben de komünistim”, “ben de cumhuriyetçiyim” gibi kişisel aidiyetlerin bir siyasal programa oturtulması, ilkeler ve önceliklerle Türkiye’nin geleceğine dönük yolları birleştirmesi veya ayrışması yerinde olacaktır.

Cumhuriyet devriminin takip eden yıllarda karşı devrime yenilmesinin önemli sebeplerinden biri de Cumhuriyetçi güçlerin toplumsal örgütlenme alışkanlıklarından uzak olmaları ve emekçi sınıflara dayanan örgütlenmelere yabancı kalmaları olmuştur. Cumhuriyet fikri ve mücadelesi halk içinde örgütlenerek verilebilir oysa uzun yıllar Cumhuriyeti muhafaza görevi onu içeriden çürüten ve kemiren egemenlerin kontrolündeki devlet örgütlenmesine emanet edilmiş ve

sonunda mücadeleyi yükseltecek araç ve örgütlenmelerden mahrum bırakılmış halk ihanetle dımdızlak ortada bırakılmıştır. Cumhuriyetçiler Kurultayı hakkında iyi niyetle yapılan kurucu kongre türü benzetmelerin ya da bu tür bir örgütlenmeye olanak vereceğine dönük beklentilerin ardında bir halk örgütlenmesine dönük ihtiyaç yatmaktadır. Kurultay bir cumhuriyetçi birliğin başlı başına adresi olmasa da adresin saptanmasına yardımcı niteliktedir. Evet Cumhuriyeti, onun taşıdığı evrensel iddiaya uygun şekilde sırtlayacak geniş bir toplumsal ittifaka yaslanan halkın örgütüne ihtiyacımız var ve Kurultay bunun için de tüm diri unsurlara taptaze yeni bir umut anlamını taşıyor.

Hiçbir cumhuriyetçi kurum ve kuruluşun kayıtsız kalmayacağı, pek çoğunun elini taşın altına sokmaktan yüksünmeyeceği, herkesin birbirini anlamaya, tanımaya dönük arzusunu pekiştiren saygın bir platform elbirliğiyle yükseltilmiş oluyor. Çok büyük bir bölümü fiziken birbirinden ayrıştırılması zor olan,

yaygın ve iç içe geçmiş ağlar halinde varlık gösteren cumhuriyetçi çevreler, yayınlar, kanaat önderleri ancak böyle bir saygın bir platformda hedefe odaklanmış bir birliktelikle yol alabilirdi. Bize düşen bir örgüt olmaktan çok yatay toplumsal ağlar formundaki bu birikimi devlet örgütlenmesi içinde gelişmiş alışkanlıklarından ayırarak cumhuriyet fikrinin yaşadığı halk içinde örgütlenme alışkanlıklarını pekiştirmek olmalı.

Kurultayın örgütlenme evresinden başlayarak sürdürülen süreç bütün sonuçlarıyla tamamlanmış değil. Yeni bir kapı açıldığı ve o kapıdan geçerek, ayağımızı daha geniş bir zemine daha sağlam basarak yapılacak çok işimiz olduğunu söyleyebiliriz. Kurultayın örgütlenmesinde katkı sunan kişi ve kurumların dahil olduğu bir koordinasyon kurulu bu önemli girişimin geleceğe dönük planlamasında rol üstlenecektir. Kurultayın açtığı tartışma başlıkları, yapılan sunumlar ve sonuç bildirgesi de daha geniş kesimlere taşınacak şekilde bir kitapçık haline getirilecek. İlerleyen süreçte kurultaya ilişkin kullanılan metot

da dahil olmak üzere teknik başlıklarda adım atılacağı gibi şu evrede gündeme gelmemiş bazı kritik konuların da anlamlı bileşimlerle tematik başka toplantılarda gündem edilmesi düşünülüyor.

İki güne yayılan toplantının ilk sonuçlarının son derece ümit verici olduğu ve istenilen düzeyde yankı uyandırdığı açık. Türkiye'nin tarihine, dış politikasına, ekonomisine, toplumsal yapısına dönük farklı eğilimlerin kürsüden dile getirildiği kurultayın ardından öne çıkan, akılda kalan, yeni ve ayrıştırıcı unsurun sınıf vurgusu olduğu da çok net olarak söylenebilir. Cumhuriyeti holding ve tarikat karanlığından kurtaracak olan birlik eksenini de bu başlıktaki zayıflıklarımız bütün açıklığıyla konuşulup giderilebildiğinde türetilebilir.

Cumhuriyetçiler Kurultayı bu bağlamda THTM'nin kuruluşunda ortaya koyduğu iddia ve ileri sürdüğü hedefler düşünüldüğünde Türkiye'de yeniden Cumhuriyet kavgasının çok önemli araçlarından biri haline geliyor. THTM'nin

kendi ötesinde kaynakları harekete geçirdiği, onlara ön ayak olduğu bu girişim Meclis'in temsil gücünü, kurucu iddiasını pekiştiriyor.

Gerçek bir halk iktidarı, gecelerinde aç yatmayan, gündüzlerinde sömürölmeyen bir halkın iktidarıdır.

Bağımsız ve egemen bir öлке, devletçi ve planlı bir ekonomi, laik bir toplumsal düzen için gerçek bir halk meclisi, THTM inisiyatif almaya, etkileşim alanını genişletmeye, cumhuriyetçi cepheyi güçlendirmek için mücadele etmeye devam ediyor.

Yolu açık olsun!

'İMAMOĞLU VAKASI' VE PARTİMİZİN DURUŞU

NEVZAT EVRİM ÖNAL

TKP Parti Meclisi Üyesi

"İmamoğlu" isminin, isimlerden ibaret gelmiş Türkiye siyasetinin başlıca gündemlerinden biri haline gelmesi 19 Mart'tan çok daha önce gerçekleşti. İnşaat sektörü ve merkez sağ arka planlı bu müteahhitin yükselişi, bir yanda Türkiye sermayesinin kimi kesimlerinin, İslamcı siyasetin tekeline aldığı İstanbul rantının yeniden paylaşılması yönündeki arzuları, diğer yanda ise sektördeki yerleşik çıkar haritasında kendisine istediği genişlikte yer bulamayan bu hırslı patronun kendisine politik kaldıraç olarak CHP'yi seçmesine dayanıyor.

Bu, işin İmamoğlu boyutu. Ne var ki, sürecin asıl belirleyeni, İmamoğlu'nun şahsından ziyade oturtulduğu koltuk. Üzerinde yaldızlı harflerle "Erdoğan'ın en güçlü rakibi" yazan bu koltuğun varlığı, Erdoğan'ın Türkiye sermayesi açısından olağanüstü faydalı ve yetkili

bir devlet başkanına dönüşmesi ile, bu politik gücün kontrol edilme ihtiyacı arasındaki çelişkiye dayanıyor. Sermaye Erdoğan'dan memnun, ama hem onun kararları üzerinde bir ölçüde denetim kurabilmek için, hem de onun tamamen rakipsiz hale gelmesi durumunda ülkedeki toplumsal hoşnutsuzluğun akacağı düzen dışı kanallardan çekindiği için karşısına sürekli bir rakip çıkartma ihtiyacı hissediyor. Erdoğan'ın yakın geçmişte bir konuşmasında "bakalım Cumhurbaşkanlığı hevesi yolunda daha kaç CHP'li telef olup gidecek" diye dalga geçtiği olgunun zemini bu. Aynı koltuğa daha önce otur(tul)muş Kemal Kılıçdaroğlu, Muharrem İnce, Metin Feyzioğlu, Ekmeleddin İhsanoğlu gibi isimlerin hepsinin kendi hırs, hayal ve niyetlerinden bağımsız fonksiyonu buydu: Köyü tamamen köpeksiz bırakmamak ve bir sahte kurtarıcı olarak toplumun Erdoğan karşıtı kesimlerinin öfke ve umudunu ipotek altına almak.

Bu çözümlmeye "ama İmamoğlu gerçekten çok güçlüydü" itirazı yapılabilir ve bu itiraz yanlış olacaktır.

Tarih işledikçe ve Erdoğan etrafında çelişki biriktikçe, doğal olarak karşısına çıkartılan her rakip sadece öncekilerden daha "gerçek" görünmemeli, aynı zamanda gerçek olmalıydı.

Partimiz, 2019 yerel seçimlerinden bu yana İmamoğlu'na destek vermemiş ve onun aday olup kazandığı her iki seçimde karşısına bir İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayıyla (2019'da Zehra Güner Karaoğlu, 2024'te Orhan Gökdemir) çıkmıştır. Yukarıda sunduğumuz çözümleme bu kararın ne kadar doğru olduğunu göstermektedir. İmamoğlu, partimizin devrimci siyaseti açısından net biçimde düşman saflarında yer alan, gerici bir sermaye aktörüdür. İmamoğlu'na baştan bu yana Erdoğan'a karşı arka çıkan güçler koalisyonu, görüldüğü kadarıyla, İngiltere ve Almanya'daki kimi emperyalist sermaye çevreleri, TÜSİAD, bazı tarikatlar ya da tarikat hizipleri ile, kovuldukları Türkiye siyasetine geri dönmeye çalışan Fethullahçılardan oluşmaktadır. İBB yönetiminde vitrine kimi temiz ve halktan yana işler yapan bürokratların konmuş

olması ve bu kişilerin İmamoğlu'yla birlikte operasyona uğramış olması durumu değiştirmemektedir.

Partimiz bu nedenle, 19 Mart'tan bu yana, kayıtsız kalınmaması gereken toplumsal hareketlenmeye "operasyon İmamoğlu'na değil, seçme ve seçilme hakkına yapılmıştır" argümanı ile katılmıştır. Bu "legalist" ya da kaba ilkesel değil, alabildiğine siyasi bir pozisyondur ve Türkiye'de sermaye diktatörlüğünün siyaset alanını daraltmaya yönelik genel yönelimine de karşı duruş niteliğindedir. Zira, baştaki diploma – yolsuzluk – kent uzlaşısı/terör dosyaları karmaşasının ardından operasyonun merkezine yerleştirilen yolsuzluk suçlamalarının doğru olduğundan şüphe duymamız için bir neden bulunmuyor. Türkiye düzeninde İstanbul Büyükşehir Belediyesi, bir sermaye aktörü tarafından yolsuzluk ve halk/kent düşmanlığı (örneğin Etiler Polis Okulu arazisine neredeyse civar kentlerden görülebilecek yükseklikte bir rezidans dikilmesi) yapmadan yürütülemez. Bu soruşturmayı, aynı konuda her hücresiyle suçlu olan AKP'nin

yürütüyor olmasının, mide bulandırıcı bir ikiyüzlülük olsa da, bir önemi yoktur. Bizim açımızdan yolsuzluğun ve halk düşmanlığının büyüğü küçüğü olamaz ve sırf Erdoğan'a karşı diye herhangi bir başka sermaye aktörünün pisliklerini sessizlikle geçiştirmemiz söz konusu değildir.

Öte yandan, 19 Mart itibariyle kendisini sokaklarda ifade eden öfkenin İmamoğlu'nun şahsından ya da CHP'den kaynaklandığı da, bu aktörler tarafından temsil edildiği de uzak durulması gereken bir yanılsamadır. AKP'den gayet haklı gerekçelerle nefret eden kimi toplumsal öbekler, umut bağladıkları bir aktöre yapılan saldırıya tepki olarak harekete geçmiştir. Bu hareketlenmede İmamoğlu'nun arkasına yığılmış sermaye güçlerinin (esasen Özgür Özel tarafından icra edilen) rolü, hareketlenmeyi hem Erdoğan'a karşı "gerçek" olacak bir boyutta tutacak ama kontrolden çıkartmayacak ölçekte olmuştur. Bu insanların İmamoğlu'na umut bağlamış olmalarının onları bizim siyasi etkimize kapattığı düşüncesi, eğer varsa, terk

edilmelidir. Görünüşe göre İmamoğlu da Erdoğan'ın deyimiyle "telef" olmuştur ve umudu kırılan halkımızın koluna girmemiz için koşullar çok uygundur. 19 Mart'tan bu yana partiye yönelen yoğun ilgi bunu göstermektedir.

Bu konu acildir, zira partimizin kısa süre önce yaptığı "AKP siyasal bir operasyonla muhalif kesimleri İmamoğlu ekseninde bir taraflaşmaya sürükleyip sonra çok iyi bildiği bu sistemin gözden çıkarabileceği kısmını teşhir etmeye ve hatta tasfiyeye niyetlidir" saptaması hızla gerçekleşmektedir. İBB ile iş yapan ve sermaye birikimleri AKP öncesine dayanan kimi "köklü" sermaye gruplarının itirafçı olmaya zorlandığı yönünde aldığımız sinyaller, yakın gelecekte İmamoğlu'na yönelik operasyonda "kamuoyu önünde rezil rüsva etme" aşamasına geçileceğini göstermektedir. Bununla beraber İmamoğlu'na arka çıkan güçler belki onu Erdoğan'ın itibarını aşındıracak son bir raunt için kullanacak, belki tamamen ortada bırakacak ve böylelikle konu kapanacak, devamında "Erdoğan'ın en güçlü rakibi" koltuğuna bir

başkası (muhtemelen Mansur Yavaş veya Özgür Özel) oturacak, düzen siyaseti aynı piyesi oynamaya devam edecektir.

Bu sahneyi dağıtmak ancak emekçi halkı, kendi rolünü kendisi yazan bağımsız bir aktör olarak sahneye çıkartmamızla mümkündür. Koşullar buna uygundur, görevimiz budur.

“TÜRKİYE KAPİTALİZMİ GÜÇLÜ” DEMEK “YIKILMAZLIK” ATFI MI?

GÜLAY DİNÇEL

TKP Parti Meclisi Üyesi

Uzun sayılabilecek bir süre Türkiye’de kapitalizmin varlığı-yokluğu tartışıldı. Kapitalizmin yeterince gelişmediği, hakim üretim tarzı olmadığı, gelişmiş bir burjuvaziden söz edilemeyeceği üzerine yazılanlar ciltleri doldurdu. 1980’lerde cılızlaşarak devam eden ve az gelişmiş kapitalizm teşhisine evrilen tartışma 2000’lere gelindiğinde bir yere bağlama ihtiyacı duyulmadan sönümlendi.

Bugün de Türkiye kapitalizminin “yeterince gelişmemiş” olduğuyla “istendiği şekilde gelişmemiş” olduğu arasında salınan bir tasavvur baskın. Burjuva iktisatçıları cephesinde anaakım iktisat literatüründen ve dolayısıyla sermaye sınıfının istek ve arzularından beslenen bir yeterince sanayileş(e)memiş, yeterince verimli ol(a)mayan bir ekonomi tarifi yapılıyor.

Sömürü oranını yeterli bulmadıkları, sömürü mekanizmasının daha da geliştirilmesini istedikleri şeklinde bir tercüme yapılabilir. Kapitalizme içkin bitmeyen kâr hırsının tezahürü. Sömürü düzeninin ortaya çıkardığı istenmeyen sonuçların, yan etkilerin bir bölümünün ortadan kaldırılabilceğine, daha “düzgün”, “iyileştirilmiş” bir kapitalist işleyişin olabileceğine dair bir inanç söz konusu. Kapitalizmin kaçınılmaz olarak ürettiği, sermaye sınıfı için de tahammül edilemez sorunların bir bölümünün giderilebileceğine inanıyorlar, pek azı aşılabilir olsa da. Aynı zamanda inandıklarından fazlasını sömürülen geniş yığınlar, emekçilere yönelik bir illüzyon yaratmak için dillendiriyorlar.

Eksik olan kapitalizm değil, eleştirisi

Türkiye kapitalizmine ilişkin güncel değerlendirmelere ne yazık ki düzen içi muhalefetin, eleştirilerin gölgesi tarihte hiç olmadığı kadar büyük düşüyor. Düzen dışı denebilecek sol kesimlerin tarihten, Marksizmin tahrifatı diyebileceğimiz

yaklaşımlardan taşıdıkları eğilimler, bu gölgeye sığınmayı kolaylaştırıyor. Aslında geçmişte de bugün de devrim stratejisinin merkezine işçi sınıfını yerleştirememekten, düzen içi müttefik arayışından kaynaklanan bir siyasi yönelimin yansıması söz konusu. Çarpık, aksayan, sömürülenler kadar sömürüye ortak kesimlerin bir bölümünün de zarar gördüğü ve hoşnutsuzluk duyduğu bir “eksik” kapitalizm tarifi...

Güncel tez malum: Büyük burjuvaziye bile mutsuz edecek kadar “Saray güdümlü”, üç beş yandaşın, “beşli çete”nin kayırıldığı bir kapitalizm Türkiye kapitalizmi, dolayısıyla türlü yetersizlikle malûl. Nepotizmin olmadığı bir kapitalist işleyiş mümkünmüş gibi... Dünyanın en gelişmiş kapitalist ülkesi ABD’de Trump-Musk kavgasının kalitesi ölçek büyüyüp ilişkiler karmaşıklaştıkça sömürü düzeninin her tür kepezeliğinin kavrayış sınırlarının çok ötesine uzandığını gösteriyor.

Türkiye kapitalizminin gelişmişlik düzeyi ya da zayıf mı güçlü mü olduğuna

ilişkin bir değerlendirmeye geçmeden bir hatırlatma: Kapitalizm krizlerin kaçınılmaz olduğu bir düzen, gelişmişlik düzeyinden ve ekonomi yönetimlerinin maharetinden bağımsız bir kriz döngüselliğini bağrında taşıyor. Güçlü bir sınıf mücadelesinin yokluğunda krizlerin bedeli işçi sınıfına ödetiliyor, kâr oranlarındaki düşüş sömürü oranları artırılarak aşıyor. Elbette ülkeler arasında bu döngüyü hızlandıran, yönetilmesini zorlaştıran, sermaye değersizleşmesini artıran, kapitalizmin gelişmişlik düzeyiyle de ilişkili bir dizi yapısal farklılık bulunuyor.

Türkiye, geç kapitalistleşen, emperyalist-kapitalist sisteme geriden gelerek entegre olan bir ülke. Pek çok diğer ülke gibi bu durumun yarattığı kapatılması güç ya da mümkün olmayan eksikler, açıklar taşıyor. Ancak ağır sanayi dahil olmak üzere bir sanayi üretim kapasitesinin hızlı kurulması, modern kapitalist ilişkilere dayalı bir iç pazarın erken tesis edilmesi, görece sorunsuz bir işçileşme, emekgücü

havuzu oluşumu önemli avantajlar olarak sayılabilir. 1930'ların devletçiliği, 1960'ların planlama dönemi sermaye sınıfının verili gücünün ötesinde hamleler yapılmasına olanak sağladı. Alt dönemler bazında emperyalizme hizalanma ve/veya patronların ufuksuzlukları nedeniyle bir bölümü yanlış, ileriden bakıldığında maliyeti faydasından yüksek olmuş bir dizi politika saptanabilir. Ancak sermaye birikiminin nihai durumunu, tarihin yönünü değiştirecek önemde yanlış politika tercihlerinden söz etmek doğru olmaz.

Sömürü kapasitesi ve güç

Türkiye kapitalizmi, "benzer ülkeler" olarak nitelenebilecek bir kategoriye yerleştirildiğinde gelişimi ve geldiği nokta itibarıyla en ileri örneklerden biri durumunda. Emperyalist ülkelere ek olarak Güney Kore, Hindistan gibi ülkeler hariç tutulduğunda Türkiye, ölçek (nüfus, yüzölçümü vb) ya da doğal kaynak zenginliği (enerji, maden vb) avantajına sahip bir dizi ülkeden daha gelişkin

konumlandırılmayı sağlayacak bir üretim altyapısına sahip. Tarihsel gelişim açısından benzerlikler saptanabilecek Arjantin, Brezilya, Meksika, merkezi planlamadan gelen Polonya, Çekya, Macaristan gibi eski sosyalist ülkeler, sınırsız kuralsızlığın avantajlarını taşıyan Malezya, Endonezya, Tayland gibi Asya ülkeleri bu “benzer ülkeler” kümesinin ilk akla gelenleri. Benzer ülkelerin her biri için Türkiye kapitalizmine kıyasla daha güçlü yanlar bulunabilir. Ancak imalat sanayi altyapısının gelişkinliği başta olmak üzere bir bütün olarak sömürü kapasitesi Türkiye’yi “benzer ülkeler” içinde yukarı taşıyor.

Üretim kapasitesinin düzeyi ve sektörel çeşitlilik, iç pazar-dış pazar dengesi, uluslararası sermayeye entegrasyon, üretimi destekleyen hizmetlerin, faaliyetlerin gelişkinliği (ulaştırma altyapısı, finans sistemi, ticaret yapısı vb), yerel sermayenin kontrol gücü, emekgücünün niteliği gibi faktörlerin hepsi birlikte değerlendirildiğinde Türkiye, emperyalist ülkeleri izleyen

ilk halka kapitalist ülkeler arasında yer alıyor. Nitekim imalat sanayi ve etrafındaki faaliyetlerin GSYH katkısı, bir başka deyişle sanayi üretimine dayalı değerin düzeyi ve gelişimi, sömürü mekanizmasının niceliği ve niteliği, bu gelişkinliği teyit ediyor. Ekonominin kompozisyonu, imalat sanayinin kompozisyonu ve teknoloji düzeyi dikkate alındığında sömürü oranının yüksek olduğu ve uzun dönemde kesintisiz bir gelişim sağlandığı görülüyor. Kafa karıştırıcı verimlilik tartışmaları bir yana üretken faaliyetlerin ekonomi içindeki payı ve emek üretkenliği yüksek. Örneğin üretken olmayan ya da düşük üretkenlik atfedilen inşaat büyümesi, inşaat malzemeleri, inşaat makineleri ve bağlantılı bir dizi sektörde üretim kapasitesinin yaratılması ya da güçlendirilmesine, rasyonelliği tartışmalı olsa da sermayeye özel olanaklar sağlayan bir dış pazar oluşturulmasına yol açtı.

Uluslararası sermayeye entegrasyonun güçlü olması, bir diğer deyişle

emperyalizme bağımlılığın yüksekliğine rağmen yerel sermaye sınıfının gelişmişliğinin sonucu olarak sermaye ihracı konusunda hem sektörel hem de coğrafi çeşitlilik içeren şekilde, yol alındı. Türkiye sermaye sınıfının emperyal heveslerinin tarihi, çokça siyasi motivasyonla daha eskiye uzansa da bunu ciddiye alınır kılacak üretim sıçramasının son 25-30 yılın ürünü olduğu söylenebilir. İnşaat-taahhüt sermayesinin uluslararası faaliyetlerinin uzun bir geçmişi var, ancak bu dönemde alınan işlerin niteliği ve sermayenin diğer kesimlerine alan açma konusunda sıçrama kaydedildi. Sanayi sermayesi, belli pazarları uluslararası bir onayla Türkiye’de ya da yerinde üretimle domine etmeye -Arçelik/Beko, Vestel, Eczacıbaşı, Şişecam, Anadolu Holding, Ford Otosan vb-, başladı. Sermaye ihracı olarak değerlendirilebilecek Avrupa, Afrika, Ortadoğu, bazı Asya ülkelerindeki yatırımlara son yıllarda ABD de eklendi.

Dalga boyu büyüyor, ezberler çalışmıyor
Türkiye kapitalizmi, emperyalist-

kapitalist sistem içindeki yerini sağlamlaştırıp daha ileri taşırken aynı zamanda eşitsizliklerin büyüdüğü, tam olarak aşılması mümkün olmayan kırılğanlıkların arttığı mutlaka eklenmeli. Ancak bu kırılğanlıklarda, en önemlileri sayılabilecek kaynak ve pazar sorunu ikilisi başta olmak üzere, hem nicel hem de nitel bir değişim yaşanıyor.

Örneğin sanayi burjuvazisinin çok özel bir dönem olan 2018-2023 arasında elde ettiği kârların yardımıyla kaynak ve pazar sorunlarını birkaç yıl idare etmesi mümkün. Hatta mevcut ekonomik yapının ve büyüklüğün konsolide edilerek korunmasına razı olunması durumunda biraz daha uzayabilir bu süre. 2018'de çok büyük bir bataktan devlet müdahalesiyle (halkın parasıyla) kurtarılan finans sermayesi, güçlü sanayi büyümenin yardımıyla görece temiz, risksiz bir portföye kavuştu. Kenara park edilmiş inşaat, enerji gibi sermaye kesimleri hayata küçük adımlarla dönmekle idare edebilir. Yani iddia edildiği gibi ISO 500 listesindeki şirketlerin azalan kârları ya

da Vestel'in, Arçelik'in açıkladığı zarar, elbette kesintisiz büyümenin durduğunu gösteriyor ama bir çöküşe işaret etmiyor. Bazı büyümüş, daha matematiksel bir anlatımla paydası genişlemiş bir ekonomide, pay kısmındaki büyümeden daha önemlisi payın paydaya oranı. Örneğin özel sektörün dış borcu 2024 yılında ancak 2017 düzeyinin yüzde 85'ine ulaşırken borcu taşıyan şirket cirolarının, GSYH'nin aynı dönemde dolar bazında yüzde 50'den fazla arttığı görülüyor. Bu işin kaynak tarafının en kritik göstergelerinden biri. Borçlanma maliyetleri yüksek olsa da Türkiye kapitalizmi kaynak olanakları açısından kullanmadığı bir potansiyele sahip. Pazar tarafında da bundan sonra nereden nasıl artırılacağı konusunda önemli kısıtlar olmakla birlikte ihracat 2017 yılına göre 150-160 milyar dolar patikasından 2024 yılında 250-260 milyar dolar patikasına taşındı.

Türkiye kapitalizminin ulaştığı güce mukabil sermaye sınıfının iddia ve hırsları, durmaya, konsolidasyona değil,

büyük sıçrama potansiyeli barındıran bir stratejik yön arayışına işaret ediyor. Böyle bir sıçramanın, özellikle sermaye sınıfının Türkiye dışında sömürü olanaklarını genişletmeye yönelik yatırımlarının büyük fırsatlar kadar çok büyük riskler barındırıyor, çok büyük kırılگانlıklar taşıyor. Bu noktada verilerle örtüşmeyen ezberleri tekrar etmek yerine, değişen dalga boyunun neye izin verip neye izin vermeyeceğine, arızaların nerelerde birikeceğine, gerçek kırılگانlıklara kafa yormaya ihtiyaç var.

YUSUF ZİYA BAHADINLI: ÇOBANLIKTAN KOMÜNİST AYDINLIĞA

AYDEMİR GÜLER

TKP Parti Meclisi Üyesi

Yusuf Ziya Bahadınli 1927’de başlayan yolculuğunu geçenlerde tamamladı. Yoksul köylü kökenli bir komünist aydın olarak yaşadığı zaman dilimine dikkat ederseniz, Yusuf Ziya Türkiye’nin yakın tarihine tanıklık etmiştir. Ne iyi ki, bu, bilinçli, gördüklerini bakıp geçerek değil, not alıp analiz ederek, dahası tepki verip mücadele ederek yapılan bir tanıklıktır. Bahadınli geriye ciltler dolusu kitap bıraktı.

Tanıklığa ne zaman başlarız?

“Mücadele” daha ileri yaşları, hiç olmazsa ergenliği gerektirir. “Analiz” ise birikimi. Çok erken toplanmaya başlanan gözlemlerse, sonradan analizin malzemesi, mücadelenin konusu olur. Çobanlıktan öğrenciliğe geçme

şansını yakalamak üzere Bahadın köyünden Yozgat şehrine gittiğinde “sokağa bırakılmış bir civciv gibi”dir kendi deyimiyle. Nereden geldiğini söylemeyecek kadar kendisinin farkındadır. Anadolu’nun göbeğindeki Alevi pınarlarından biridir köyü; herkes bilir bunu. O halde İslam fanatiklerinden sakınmalıdır kendini. Sıra arkadaşı el kadar çocuklar bile fanatik olabilir çünkü! Yusuf Ziya, Bahadın köyünden geldiğini “itiraf etmek” zorunda kaldığında, işte onlardan biri “çantasını toplayacak, yerini değiştirecekti.”

Bu çocuk mücadele etmesin de ne yapsın? Bu çocuk kendini yetiştirmesin de ne yapsın?

Pazarören Köy Enstitüsünde “kütüphane öğrencisi” olur. Öğretmeni kitaplardır. Birinci rafın en başındakinden başlar okumaya: “Zaten benim öğrendiğim her şey kütüphaneden oldu.” Bu büyük bir mücadele değil midir? Yusuf Ziya bir kütüphane eylemcisidir!

Kütüphane iyi öğretmendir. Dışarıda

bulunamayacak, yasaklanmış kaynakları barındırır koynunda. Sovyetler Birliği'ni, sosyalizmi, Marksizmi tanır Yusuf Ziya: "0 yasak kitapların hepsini okudum."

Okuduklarını, doğuştan devraldığı eşitlikçi, komüenal halk kültürünün, Aleviliğin üstüne ekliyordu. Ne de güzel uydular birbirlerine! Takvimler 1950 yılına geldiğinde Nâzım Hikmet'in özgürlüğü için düzenlenen kampanyaya imzasını koymaktan daha normal ne olabilirdi ki?

Yozgat'ın köyünde çoban doğan Yusuf Ziya, köy öğretmeni oldu. Eli kalem tutuyor ve yazıyordu da. Ama yazarlığının asıl daha sonra başladığını söyleyecektir...

Yusuf Ziya Bahadınlı'nın "kendiliğinden solculuğu" Türkiye İşçi Partisi kurulduğunda, daha doğrusu Marksist aydınlar bu partiye aktığında örgütlülüğe dönüştü. Genel Başkan Mehmet Ali Aybar, sineğin yağını çıkarma misali, "bir örgüt de Yozgat'ta kuralım"cıydı. "Çocukken çıktım oradan, kim tanır ki

beni" dese de, hocaya görev yazılmıştı bir kere. TİP'in Yozgat örgütünü kurmakla kalmadı Yusuf Ziya, 1965'te efsane Onbeşlerin arasına giriverdi. Yozgat bir komünisti Meclise gönderdi.

Yazarlığının da "asıl" Parti'de başladığını söylüyor Yusuf Ziya. Kalemî bir aydının bireysel tutkusunun değil, kolektif bir kavganın, sınıf mücadelesinin silahlarından biriydi. Örnek olsun, İtin Olayım Ağam tutukluk yapmamaya devam ediyor hâlâ...

Türkiye'nin vicdanının temsiliyetini üstlenen komünist vekiller arasında, bir eğitimci olarak kendi alanında, eğitim sistemi başlığında kürsüyü tuttu. Verdiği mücadele, kitaplarından birinde, Meclis'in İçinde Vurdular Bizi'de belgelenmektedir.

Sadece genel olarak sosyalizmden yana tutum alırken doğrudan durmadı. Sosyalizm, yolunu, teorisini, stratejisini arıyordu. TİP içinde sosyalist devrimcilerin arasında yerini aldı. 1975'te İkinci TİP'in kurucuları arasında onun

da ismi vardır. Yazdı, dergiler çıkarttı, yayınevleri kurdu, kitaplar yayınladı, anlattı, örgütledi...

Yaşam yolculuğu dedik ya; üç istasyon var geçtiği. Üç büyük istasyon.

Birincisinde doğmuş zaten. Alevilik kendi içinde eşitsizliklere karşı bir halk tepkisini barındırır.

İkinci istasyonda çobanımız okulla tanışır. Her tanışan onun gibi değişmez kuşkusuz; yani Yusuf Ziya'nın dönüşümünde elbette bireysel, özgün yanlar vardır. Ama dönüşüm yolunun adı Cumhuriyet'tir.

Üçüncü istasyon ise komünizm olmuştur. Türkiye'nin devrimci birikimini temsil eden insanlar vardır; bu birikimin kristalize olduğu kişilikler. Çok zengin sulardır bunlar. Kimileri, eski düzenin eğitilmiş ve ayrıcalıklı sınıflarından gelmiş, sınıflarına ihanet ederek komünizm ırmağına katmışlardır kendilerini. Başkaları düpedüz işçidir; Balkanlardan

göç etmiştir belki; veya tramvay işçisi bir babanın çocuğudur. Milli Mücadeleye doğanına da rastlanır, Ekim Devrimi'nde pişene de... Daha çok var... Yusuf Ziya 1960'lardan itibaren görünür hale gelecek olan "kentlileşen Alevi damarının" erken temsilcilerinden biridir.

Erken temsilci olmak büyük sorumluluktur. Yusuf Ziya Bahadınlı bu sorumluluğu yerine getirmiş ve Türkiye komünist hareketinin "Alevilik tezinin" formüle edilmesinde büyük pay sahibi olmuştur.

"Bâtınilik, bin yıllık sosyalizan bir yol izleyerek, Anadolu'da kendini bulmuş 'akıl' ve 'insan sevgisi' üstüne kurulmuştur. Bu nedenle İslâm ve egemen sınıf, Bâtınîlik ve Alevîlikten hoşlanmamıştır; 'katli vâciptir!' buyruğu, bin yıldır gündemdedir. Fanatizm, kendi görüşünün dışındakileri yok etmek ister. İslâm fanatizmi, bu bakışın uygulayıcısıdır. Alevîlik, 'insan'ı önde tutar. Kadın eşittir, saygındır. Müzik, saz, sanat, semah, Alevîliğin harcıdır; ırk, renk, ülke farkı tanımaz;

dünya herkesindir.”

Farklı baskılarda adını değiştirebildiği Anadolu Aleviliği, Batınilik ve İslam Fanatizmi kitabının kendi kaleminden bir tanıtım paragrafı bu yukarıdaki. Cenazesine hoca istemediği gibi dede de istememişti, Yusuf Ziya. Aleviliği bir din veya mezhep olarak görmüyordu...

Türkiye solunun bu konuda bir ortak yargıya sahip olduğunu söyleyemeyiz. Kimi kesimler, gerileyen işçi sınıfı dinamiğini ikame edecek bir güç kaynağı olarak abartabilmiş, başkaları “kimlik temelli” siyasetin öznelerinden birini Alevilerde bulmuştur. Cemevi’nin ibadethane sayılması ve öyle kabul görmesinin talep edilmesi, Aleviliği mezhepleştirme noktasına kadar giden bir yolun parçasıdır. Yusuf Ziya’nın kurucularından biri olduğu teze göre ise, Alevilik, mülksüz, yoksul halk kitlelerinin, ortaya çıktığı çağın doğası gereği inanç dünyasında kendini bulan direniş kültürüdür. Sosyalizandır, eşitlikçidir.

20.yüzyılda önce laiklik ve aydınlanmayla yan yana düşer bu inanç. Böylece Aleviler topluca Cumhuriyete ısındılar. Sonra dağ köylüsünden sanayi işçisine geçiş başladı. Komünizmle, devrimcilikle kitlesele olarak yan yana gelmeleri eşyanın doğasına uygundu. Birer komünist olarak Nâzım Hikmet'in, devrimci mücadelenin bir kaynağını da Şeyh Bedrettin'de araması, Ruhi Su'nun türküleri sırtlayıp kente taşınması rastlantı değildir. Alevilik, Türkiye komünizmine en yakışan, en köklü teze göre, sosyalist devrim sürecinin yerel, kültürel kaynaklarından biri olarak geleceğe açılır, açılmalıdır...

Bu tezin hayat bulmuş karşılıklarından biriydi işte bizim Yusuf Ziya Bahadınlı. Yusuf Ziya ağabey. Yoldaş Yusuf Ziya...

Gidenlerin ardından "ölmedi" deriz ya; "yaşıyor" deriz ya...

Söyleyin yoldaşlar, Yusuf Ziya Bahadınlı'ya "öldü" denir mi şimdi?